

सर्वोच्च अदालत संयुक्त इजलास
माननीय न्यायाधीश श्री गोपाल पराजुली
माननीय न्यायाधीश श्री गोविन्द कुमार उपाध्याय

०७०-८१-००७१

मुद्दा: अंश चलन ।

द्वारिकाराज उप्रेतीको श्रीमती काठमाडौं जिल्ला काठमाडौं महानगरपालिका वडा नं. ३४
बस्ने भगवती देवी उप्रेती -----१

पुनरावेदक/
प्रतिवादी

विरुद्ध

द्वारिकाराज उप्रेतीको श्रीमती काठमाडौं जिल्ला काठमाडौं महानगरपालिका वडा नं. १०
बस्ने अन्नपूर्ण उप्रेती-----१ प्रत्यर्थी/वादी

शुरु फैसला गर्ने: माननीय जिल्ला न्यायाधीश श्री इश्वरराज आचार्य

काठमाडौं जिल्ला अदालत

फैसला मिति २०६८/३/२३

पुनरावेदन तहमा फैसला गर्ने : माननीय न्यायाधीश श्री कुलरत्न भुर्तेल

माननीय न्यायाधीश श्री यज्ञप्रसाद बस्याल

पुनरावेदन अदालत पाटन

फैसला मिति २०६९/८/२१

पुनरावेदन अदालत पाटनको मिति २०६९/८/२१ को फैसला उपर न्याय प्रशासन
ऐन, २०४८ को दफा १२(१)(क) र (ख) बमोजिम दोहोर्न्याई हेर्ने निस्सा प्रदान भै यस
अदालतमा दायर हुन आएको प्रस्तुत मुद्दाको संक्षिप्त तथ्य यस प्रकार रहेको छ:

विपक्षी द्वारिकाराज उप्रेती मेरो श्रीमान् हुनुहुन्छ भने भगवती देवी उप्रेती विपक्षी मेरो
श्रीमानको कान्छी श्रीमती अर्थात् नाता सम्बन्धमा मेरो सौतेनी बहिनी र दिनेशराज उप्रेती निज
सौतेनी बहिनी भगवती देवीका एकमात्र छोरा हुन् । विपक्षीमध्येका द्वारिकाराज उप्रेतीसँग मेरो
विवाह वि.सं. १९८९ सालमा म ६ वर्षको नाबालक हुँदा तत्कालिन परम्परा र रितीरिवाज

अनुसार हिन्दु विधि विधान अनुरूप नै मागी विवाह भएको हो । मेरो विवाह पश्चात आफ्नो जन्म घर छोडी आजिवन कर्म प्राप्तीका लागि जन्मस्थान नाता कुटुम्ब सबै छोडी बाल अवस्थामा नै निज विपक्षीको पुर्खेउली घर काभ्रेपलान्चोक जिल्ला भुम्लुटार गाउँ विकास समिति राउ पाखामा आई जीवन यापन गरी आईरहेकी थिएँ । सोही घरबाट नै हुर्कदै बढ्दै जिम्मेवार बुहारीको रुपमा कामकाज गरेर घरभित्र, बाहिर, खेतीबारी अन्नपात उब्जनीदेखि सासु ससुराको हेरविचार र घर व्यवहार गर्दै जीवन बितीरहेको थियो । विपक्षी द्वारिकाराज उप्रेती र मेरो सम्बन्धबाट नै वि.सं. २००३ सालमा जेठी छोरी सारदा उप्रेती र २००७ सालमा कान्छी छोरी देवीकुमारी उप्रेती (खरेल) को जन्म भयो । दुवै छोरीको विहेवारी भै सकेकोमा जेठी छोरी सारदा उप्रेतीको कालगतिका कारण देहावसान भैसकेको छ भने कान्छी छोरी र निजका सन्तानहरु हाल मेरो प्रमुख संरक्षकका रुपमा रहिरहेका छन् । विपक्षी प्रतिवादी द्वारिकाराज उप्रेतीसँग २०५० सालसम्म राम्रोसँग जीवन यापन भैरहेको थियो । अहिले आएर विपक्षी मेरो लोग्नेले बुढेसकालमा मेरो हेरचाह नगर्ने र श्रीमतीप्रति गर्ने व्यवहारसमेत नगर्ने, मलाई विभिन्न लान्छना लगाउने, खान लाउनसमेत नदिने, मानसिक तथा शारीरिक यातनासमेत दिनु थाल्नु भएकोले सँगै बस्नु भन्दा अलग बस्न उचित लागि विपक्षी प्रतिवादीहरूसँग मेरो अंशभाग दिनुहोस भनी भन्दा अंश दिँदैनौं जहाँ जानु छ जा भनी जवाफ दिएकाले यो फिराद गर्न आएको छु । फिराद परेको अघिल्लो दिनलाई मानो छुट्टिएको मिति कायम गरी दुवै पक्षबाट फाँटवारी लिई हामी मूल चार अंशियार भएको हुँदा चार भागको एक भाग अंश विपक्षी प्रतिवादीहरुबाट दिलाई भराई पाउँ भन्ने फिराद दाबी ।

विपक्षी वादीलाई इज्जत आमद अनुसार खान लाउन दिईरहेको छु । कुनै किसिमको शारीरिक तथा मानसिक यातनासमेत दिएको छैन, घरबाट निकालासमेत गरेको छैन । अंशवण्डाको १० नं. ले स्वास्नीले लोग्नेको जिउ छुउन्जेल मन्जुरी विना अंश लिई छुट्टिन पाउँदिन भन्ने कानूनी व्यवस्था भएकोले मेरो जिउ छुउन्जेल अंश दिन म बाध्य छैन भन्नेसमेत प्रतिवादी द्वारिकाराज उप्रेतीको प्रतिउत्तर जिकिर ।

वादीले देखाएको नाता सम्बन्धसम्म सत्य हो । अन्य बेहोरा झुठा हो । हामीहरुको लोग्ने तथा बाबु जिवित नै हुनु भएकोले विपक्षी वादीले हामीसँग अंश नपाई निजको लोग्ने

द्वारिकाराजबाट नै अंश पाउनु पर्ने हो भनी प्रतिवादी दिनेशराज उप्रेती र भगवती देवी उप्रेतीको संयुक्त प्रतिउत्तर जिकिर ।

वादीले प्रतिवादीहरुबाट दाबी अनुसार अंश पाउनु पर्ने हो भनी वादीका साक्षी लोचनहरि प्रसाई र दिपक रिजालले र वादीलाई प्रतिवादी द्वारिकाराजले खान लाउन दिएकै छन् घरबाट निकाला गरेका छैनन् भनी प्रतिवादी द्वारिकाराजका साक्षी उपेन्द्रराज उप्रेतीले र द्वारिकाराजको पाहडमा भएको सम्पत्तीबाट वादीले अंश पाउनु पर्ने हो भनी प्रतिवादी भगवती देवी उप्रेतीका साक्षी राजेन्द्र कुमार मैनालीले सुरु अदालतमा गरेको वकपत्र ।

सुरु अदालतका मिति २०६७/११/३ को आदेशानुसार वादीले आफ्नो जिम्मामा वण्डा गर्नुपर्ने सम्पत्ती छैन भनी दर्ता नं. ४५३६७ को निवेदनसाथ तायदाती फाँटवारी पेश गरी मिसिल सामेल रहेको ।

प्रतिवादीहरुले वण्डा गर्नुपर्ने श्रीसम्पत्ती भनी दर्ता नं. ४७४६२ र ४७४६१ को निवेदन साथ तायदाती फाँटवारी पेश गरी मिसिल सामेल रहेको ।

वादीले छुट तायदाती भनी दर्ता नं. ६९९४७ को निवेदन दिई मिसिल सामेल रहेको पाईयो ।

प्रतिवादी भगवती देवी उप्रेतीले वण्डा नलाग्ने कि.नं. २५ को ०-५-३-३- जग्गा भनि फाँटवारीमा उल्लेख भएकोमा सो कि.नं. को जग्गा भगवती पौडेलबाट भगवती देवी उप्रेतीका नाममा हालैको वकसपत्रबाट प्राप्त हुन आएको लिखतबाट देखिई सो जग्गासम्म अंश वण्डाको १८ नं. ले वण्डा योग्य नदेखिए पनि सो जग्गामा निज प्रतिवादीका नाममा प्राप्त हुँदा घर भए जग्गा धनी प्रमाण पूर्जामा सो उल्लेख हुनुपर्नेमा धनी पूर्जाबाट घर उल्लेख भएको नदेखिएको, लिखतमा घरको मोलसम्म खुलाए पनि सोमा के कस्तो घर थियो भन्ने नखुलेको, सो कि.नं. २५ को जग्गामा २०६४/११/२० मा घर बनाउने नक्सा पास हुँदा डि.पि.सी लेभलसम्म बनाईसकेको भन्ने उल्लेख भएको देखिँदा निज प्रतिवादी भगवती देवीले जग्गा प्राप्त गर्दा पूरा घर थियो भन्ने नदेखिएको र २०६४/११/२० को नक्सा पासले पछि घर बनेको भन्ने देखिई संगोलमा रहँदाका बखत निर्मित उक्त कि.नं. २५ को ०-५-३-३ मा बनेको घरमा चार

भागको एक भाग अंश यी वादीले छुट्याई लिन पाउने ठहर्छ भन्ने काठमाडौं जिल्ला अदालतको मिति २०६८/३/२३ मा भएको फैसला ।

म पुनरावेदकलाई मिति २०५१/६/२ मा र.नं. २१३४ बाट हा.ब.को लिखत पारित गरीदिए पश्चात मैले भन्याङ्गमा लगाएको जस्तापाता हटाई काठमाडौं नगरपालिकाबाट २०६४/११/२८ मा नक्सा पासको इजाजत पत्र लिई मेरो दाताले भन्याङ्गमा लगाएको जस्तापाता हटाई भन्याङ्ग छोप्न पक्की ढलान गरी सानो पूजा कोठा र स्टोर्स कोठा निर्माण गरेको कुरालाई वस्तुनिष्ठ प्रमाणले पुष्टि गरिरहेको अवस्थामा मिसिल संलग्न प्रमाणको मूल्याङ्कन नगरी मेरो हकमा लाग्ने प्रमाणहरूलाई ओझेलमा पारी बुझ्नुपर्ने प्रमाण नबुझ्नु पर्ने प्रमाण बुझी अदालती कार्यविधि र प्रकृत्यासमेत नपुन्याई अंशवण्डाको १८ नं. तथा स्त्री अंशधनको महलको ४ र ५ नं. ले मेरो निजी ज्ञान सीपबाट हा.ब. गरी लिएको मालपोत कार्यालय काठमाडौंमा दर्ता सेस्ता कायम रहेको कि.नं. २५ को जग्गामा बनेको घर ४ भागको १ भाग वादीले अंश पाउने ठहर्न्याई काठमाडौं जिल्ला अदालतले गरेको फैसलामा अंशवण्डाको महलको १८, स्त्री अंशधनको महलको ४,५ र प्रमाण ऐन, २०३१ को दफा ५४ तथा मुलुकी ऐन. अ.बं. १८४(क) को गम्भीर व्याख्यात्मक त्रुटी गरी श्री काठमाडौं जिल्ला अदालतको २०६८/३/२३ मा गरेको फैसलामा उल्लेखित कि.नं. २५ को जग्गा वण्डा नलाग्ने ठहर गरी गरेको फैसलातर्फ यथावत कायम राखी कि.नं. २५ को घर ४ भागको १ भाग वादीले अंश पाउने ठहर गरी गरेको फैसला बदर गरी पाउँ भन्ने प्रतिवादी भगवती देवी उप्रेतीले पुनरावेदन अदालत पाटनमा लिएको पुनरावेदन जिकिर ।

काठमाडौं जिल्ला अदालतले मिति २०६८/३/२३ मा गरेको फैसला मध्ये काभ्रेपलान्चोक जिल्ला पिपलटार गाउँ विकास समिति वडा नं. ३/२१ को कि.नं. १७७ समेतमा जग्गा वादीले समेत ४ भागको १ भाग वण्डा पाउने र प्रतिवादीमध्येकी पत्नी तथा आमा भगवती देवी उप्रेतीका नाममा काठमाडौं जिल्ला काठमाडौं महानगरपालिका वडा नं. ३४ को कि.नं. २५ को जग्गा वण्डा नलाग्ने भनी गरेको फैसला यथावत कायम राखी कि.नं. २५ को जग्गामा बनेको घर हामी पुनरावेदक लगायत वादीलाई वण्डा गरे तर्फ मुलुकी ऐन अंशवण्डाको १८ नं. तथा स्त्री अंशधनको महलको ४ र ५ नं. को गम्भीर व्याख्यात्मक त्रुटी गरी फैसला गरेकोले घर वण्डा गरेतर्फको फैसला उपर विशिष्ट न्याय सम्पादन गरी उक्त

मितिको फैसलामध्ये घर वण्डा गरेतर्फ बदर योग्य भएकोले बदर गरी पाउँ भन्ने प्रतिवादी दिनेशराज उप्रेतीको हकमा र आफ्नोतर्फबाटसमेत प्रतिवादी द्वारिकाराज उप्रेतीको पुनरावेदन अदालत पाटनमा लिएको पुनरावेदन जिकिर ।

यसमा दिने भगवती पौडेल लिने भगवती देवी उप्रेती भएको र.नं. २१३४ मिति २०५१/६/३ मा पारित हा.ब.को लिखत हेर्दा घरको मोल रु.२,५२,११६।१२ पैसा र जग्गाको मोल रु.१,११,२०१। समेत जम्मा रु.३,६३,६१९। उल्लेख भएको देखिएकाले उक्त लिखत हेर्दा घरसमेत वकस पाएको देखिँदा काठमाडौं जिल्ला अदालतको २०६८/३/२३ को फैसला फरक पर्ने देखिँदा छलफलको लागि अ.बं. २०२ नं. तथा पुनरावेदन अदालत नियमावली, २०४८ को नियम ४७ बमोजिम प्रत्यर्थीलाई झिकाई नियमानुसार पेश गर्नुभन्ने पुनरावेदन अदालत पाटनको मिति २०६८/१२/२ मा भएको आदेश ।

विवादित कि.नं. २५ को जग्गा वकसपत्रबाट प्राप्त भएको र सो जग्गामा वण्डा नलाग्ने भए पनि वकसपत्रबाट जग्गा प्राप्त भएपश्चात संगोलमा रहँदाका बखत घर निर्माण भएको हुँदा घरमासम्म यी वादीले ४ भागको १ भाग अंश पाउने ठहर्‍याई भएको सुरु काठमाडौं जिल्ला अदालतको मिति २०६८/३/२३ को फैसला सदर हुने ठहर्छ भन्ने पुनरावेदन अदालत पाटनको मिति २०६९/८/२१ को फैसला ।

मेरा दाता भगवती पौडेलले नक्सा पास गरी बनाएको घरसहित मलाई हा.ब. गरी दिएपश्चात मैले १ तल्ला बाहेक पुनः तल्ला थपको नक्साको इजाजत पत्र मिति २०६४/११/२८ मा काठमाडौं महानगरपालिका कार्यालय, शहरी विकास विभाग नक्सा शाखाबाट नक्सा पास इजाजत प्राप्त गरी घर बनाएको कुरा स्थलगत नक्सा तथा सर्जिमिन गरेको खण्डमासमेत पुष्टि हुन्छ । काठमाडौं जिल्ला अदालतले मुलुकी ऐन अंशवण्डाको महलको १८ नं., स्त्री अंशधनको महलको ४ र ५, प्रमाण ऐन, २०३१ को दफा ६, ५४, मुलुकी ऐन अ.बं. १८४(क) तथा सर्वोच्च अदालतबाट प्रतिपादित सिद्धान्तको (सम्बत् २०५८ सालको दे.पु.नं. ७७/५, श्याम श्रेष्ठ विरुद्ध साहिली श्रेष्ठसमेत अंश चलन, सम्बत् २०६४ सालको दे.पु.नं. ०६४-CI-०८ विमला बस्नेत विरुद्ध किरण बस्नेत मुद्दा लिखत दर्ता बदर)

प्रतिकूल हुने गरी काठमाडौं जिल्ला अदालतको फैसलालाई नै सदर गरी श्री पुनरावेदन अदालत पाटनले मिति २०६९/८/२१ मा गरेको फैसलामा न्याय प्रशासन ऐन, २०४८ को दफा १२(१)(क)(ख) को गम्भीर कानूनी त्रुटी भएकोले दोहोर्न्याई हेरी सुरु काठमाडौं जिल्ला अदालतको मिति २०६८/३/२३ को फैसला सदर गरेको पुनरावेदन अदालत पाटनको फैसलामध्ये जग्गातर्फ यथावत कायम राखी घरतर्फको फैसला बदर गरी कि.नं. २५ को घर अंशवण्डाको १८ नं. नं. बमोजिम मेरो निजी आर्जनको हुँदा यथावत कायम गरी पाउँ भन्ने प्रतिवादी भगवती देवी उप्रेतीको निवेदन जिकिर ।

यसमा विवादित कि.नं. २५ प्रतिवादी भगवती उप्रेतीले घर जग्गाको अलग अलग मुल्य लगाई घर जग्गा नै मिति २०५१/६/३ मा हालैदेखिको बकसपत्रबाट प्राप्त गरेको पाइन्छ । यही बकसपत्रलाई आधार मानी जग्गा वण्डा नहुने घरमा वण्डा हुने भनि जिल्ला अदालतले गरेको फैसला उपर वादी अन्नपूर्ण उप्रेतीको पुनरावेदन अदालतमा पुनरावेदन परेको पाइन्छ । २०६४/११/२० मा प्रतिवादी भगवती उप्रेतीले नक्सा पास गर्दा पुरै घरको नभई तल्ला थपका लागिमात्र नक्सा पास गरेको देखिन्छ । यस पारित नक्सा अनुसार थपिएको दुई तल्लामा मात्र वादीलाई अंश दिनु पर्नेमा पुरै घरबाट अंश दिलाइएको पुनरावेदन अदालत पाटनको २०६९/८/२१ का फैसला प्रमाण ऐन, २०३१ को दफा ३ र ५४ तथा अ.बं. १८४ (क), १८५ र अंशवण्डाको १८ नं. समेतको त्रुटी देखिँदा न्याय प्रशासन ऐन, २०४८ को दफा १२(१) (क) बमोजिम दोहोर्न्याउन निस्सा प्रदान गरी दिएको छ । सम्बन्धित मिसिलसमेत झिकाई नियम बमोजिम पेश गर्नु भन्ने यस अदालतको मिति २०७०/३/१३ को आदेश ।

नियमानुसार दैनिक पेशी सूचीमा चढी इजलास समक्ष पेश हुन आएको प्रस्तुत मुद्दामा पुनरावेदक/प्रतिवादी भगवती उप्रेतीकातर्फबाट उपस्थित हुनुभएका विद्वान वरिष्ठ अधिवक्ता श्री हरिहर दाहाल, अधिवक्ता श्री नरप्रसाद थापाले प्रतिवादी भगवती देवी उप्रेतीले भगवती पौडेलसंग हा.व. गरी प्राप्त गरेको मिति २०५१/६/३ को लिखतको पेटवोलीमा जग्गा र घरको छुट्टाछुट्टै मुल्य अंकित गरेकोले घर सहित बकसपत्र प्राप्त गरेको देखिएको कुरालाई प्रमाणमा नलिई घर वण्डा गरेको सुरु तथा पुनरावेदन अदालतको फैसला अंशवण्डाको १८ नं. र स्त्रीअंश धनको महलको ४, ५ नं. प्रतिकूल छ । उक्त कि.नं.२५मा बनेको घरमध्ये १ तला

घर पहिले नै निर्माण भएको कुरा मिति २०६४।११।२० मा पारित भएको नक्साले समेत पुष्टि गरिरहेकोमा सोलाई प्रमाणमा नलिई गरेको उक्त फैसलाहरु वदर भागी हुदा पुनरावेदक प्रतिवादीको जीकिर वमोजिम वदर उल्टी गरी पाउ भनि गर्नु भएको वहस सुनियो । प्रत्यर्थी/वादीतर्फबाट उपस्थित हुनुभएका विद्वान अधिवक्ता श्री रामकृष्ण काफ्लेले विवादित जग्गामा बनेको घर निर्माण गर्न सक्ने प्रतिवादी भगवति देवी उप्रेतिको कुनै आर्थिक श्रोत नै नभएको र संगोलको आर्जनबाट निर्माण भएकोले घरमा वण्डा लाग्ने गरी गरेको शुरु जिल्ला तथा पुनरावेदन अदालतको फैसला सदर गरी पाउ भनि गर्नु भएको वहस सुनियो ।

यसमा विपक्षीहरुले खान लाउन नदिई घर निकाला गरी मानसिक एवं शारीरिक यातना दिएको हुँदा हामी चार अंशीयार हुँदा चार भागको १ भाग अंश प्रतिवादीहरुबाट दिलाई पाउँ भन्ने वादी दाबी तथा विपक्षीहरुलाई इज्जत आमद अनुसार खान लाउन दिईराखेको छु, कुनै किसिमको शारीरिक यातनासमेत दिएको छैन । अंशवण्डाको १० नं. ले स्वास्नीले लग्नेको जिउ छउन्जेल लग्नेको मन्जुरी विना छुट्टीन पाउँदिन भन्ने कानूनी व्यवस्था भएकोले मेरो जिउ छउन्जेल अंश दिन बाध्य छैन भन्ने द्वारिकाराज उप्रेतीको प्रतिउत्तर र वादीले हामीबाट अंश पाउने होइन पिता/पति द्वारिकाराज उप्रेतीबाट अंश पाउने हो भन्ने भगवति देवी उप्रेती समेतको प्रतिउत्तर जिकिर रहेको पाइन्छ । यी वादी अंशीयार रहेको कुरामा विवाद देखिदैन । अंश पाईसकेको भन्नेसमेत पनि नदेखिँदा वादी प्रतिवादीबाट पेश भएको तायदाती फाँटवारीमा उल्लेख भएकोमध्ये प्रतिवादी भगवती देवीका नाममा रहेको वण्डा नलाग्ने घरजग्गा भनि प्रतिवादी भगवती देवी उप्रेतीले कि.नं. २५ को क्षेत्रफल रो. ०-५-३-३ को घरजग्गालाई फाँटवारीमा उल्लेख भएको देखियो । सो कि.नं. को जग्गा भगवती पौडेलबाट भगवती देवी उप्रेतीको नाममा हालैको बकसपत्रबाट प्राप्त भएको देखिएकोले निजी रुपमा प्राप्त भै निज भगवती देवी उप्रेतिको स्वआर्जनको देखिएको र सो तर्फ वादीको अन्यथा जिकीर समेत नहुदा वण्डा योग्य जग्गा देखिएन । सो जग्गामा बनेको घर निज प्रतिवादी भगवतीका नाममा प्राप्त हुँदा घर भएको जग्गा भनि धनी प्रमाण पूर्जामा सो उल्लेख हुनुपर्नेमा धनी पूर्जाबाट घर उल्लेख भएको नदेखिँदा घरको मोलसम्म खुलाएपनि सोमा के कस्तो घर थियो नखुलेकोले सो कि.नं. २५ को जग्गामा २०६४/११/२० मा घर बनाउने नक्सा पास भएकोले पछि घर बनेको भन्ने देखिई संगोलमा रहँदाका वखत निर्मित उक्त कि.नं. २५ मा बनेको घरमा चार

भागको एक भाग अंश यी वादीले छुट्याई लिन पाउने ठहर्छ भन्ने शुरु जिल्ला अदालतको फैसलालाई पुनरावेदन अदालत पाटनले सदर फैसला गरे उपर प्रतिवादी भगवती उप्रेतीको दोहोराई पाउन निवेदन दिएकोमा निस्सा प्रदान भै प्रस्तुत मुद्दा दर्ता हुन आएको देखियो । कि.नं. २५ को जग्गा वण्डा नलाग्ने गरी गरेको काठमाडौं जिल्ला अदालतको फैसला उपर वादीको पुनरावेदन नपरेको र कि.नं. २५ को जग्गामा बनेको घरमा वण्डा लागेको उपर प्रतिवादीहरु पुनरावेदन अदालतमा छुट्टाछुट्टै पुनरावेदन परेको देखिएता पनि वादीले काभ्रे जिल्ला पिपलटार गाउँ विकास समिति वडा नं. ३(ख) को कि.नं. १७७ समेतको घर जग्गा दर्ता भएको अवस्थामा वादीले अंश पाउने ठहर गरी काठमाडौं जिल्ला अदालतले फैसला गरे उपरसमेत यी प्रतिवादी समेतको कुनै पुनरावेदन जिकिर नदेखिएकोले त्यसतर्फसमेत केही बोलिरहनु परेन । काठमाडौं जिल्ला अदालतले प्रतिवादी भगवती देवी उप्रेतीले हालैको बकसपत्र प्राप्त गरेको जग्गामा रहेको घरमा वादी समेतको वण्डा लाग्ने ठहर गरेको काठमाडौं जिल्ला अदालतको फैसलालाई सदर गरेको पुनरावेदन अदालत पाटनको फैसला उपर सम्म यी प्रतिवादी भगवती उप्रेतीको यस अदालतमा मुद्दा दोहोराई पाउन निवेदन गरेकोमा निस्सा प्रदान भई भएकोले सो कि.नं.२५ मा बनेको घर वण्डा लाग्ने हो होईन भन्ने प्रश्नमा निर्णय दिनुपर्ने देखिन आयो ।

निर्णय तर्फ विचार गर्दा मिति २०४२/४/१६ मा भगवती उप्रेतीले माइती पक्षबाट दाइजो पाएको सिनमंगल पञ्चायत वडा नं. ४(ख), कि.नं. ४६४ को जग्गा पछि नयाँ नापीमा काठमाडौं नगर -९ कि.नं. ५८ क्षेत्रफल ०-६-३-३ कायम भएको जग्गा निज भगवती देवी उप्रेतीले शुसिला पौडेललाई मिति २०५१/६/३ मा हालैको बकसपत्र पारित गरी दिएको र सोही मितिमा भगवती पौडेलका नाउँको काठमाडौं जिल्ला काठमाडौं महानगरपालिका वडा नं. १० कित्ता नं.२५ क्षेत्रफल ०-५-३-३ जग्गा र सो जग्गामा बनेको घर लिंगपातसमेत भगवती पौडेलबाट आफुले हालैको बकसपत्र पाएको भन्ने प्रतिउत्तर जिकिर देखिन्छ । मिति २०५१/६/३ मा र.नं. २१३४को पारित लिखत हेर्दा भगवती पौडेलबाट भगवती देवी उप्रेतीलाई हालैको बकसपत्रद्वारा कित्ता नं.२५को क्षेत्रफल ०-५-३-३ जग्गा प्राप्त भएको देखिन्छ । सो बकसपत्रमा जग्गाको मोल रु.१११५०१। उल्लेख भएको र हस्तान्तरण भएको अचल सम्पत्तीको मोल रु.३६३६२०। उल्लेख भएकोबाट पुनरावेदक प्रतिवादीले

प्रतिउत्तर जिकिरमा घरसहितको जग्गा हा.ब. गरी लिएको भन्ने कथनलाई पुष्टि गरेको देखिन्छ । साथै हालको घर बकसपत्रबाट प्राप्त गरेको हो भन्ने निज प्रतिवादीका साक्षी राजेन्द्र कुमार मैनालीको बकसपत्रसमेतबाट समर्थित भैरहेको देखिएको छ । काठमाडौं महानगरपालिका कार्यालय, शहरी विकास विभाग, नक्सा शाखाले मिति २०६४/११/२८ मा तल्ला थपको इजाजत पत्र दिएको देखिएको तथा सोही निकायले तयार पारेको नक्सामा भुईँ तल्ला क्रस गरी नक्सामा देखाएको र सोभन्दा माथीको तल्लासम्म नक्सा बमोजिम सुपर स्ट्रक्चर निर्माण गर्नको लागि यो स्थायी स्वीकृति प्रदान गरिएको भन्ने ब्यहोराबाट समेत एक तल्ला पहिले नै निर्माण भएको भन्ने प्रतिवादी भगवतीको कथन व्यहोरालाई मिसिल संलग्न प्रमाणहरूबाट उक्त तथ्य स्पष्टताका साथ प्रमाणित हुन आएको छ भने पछि थपिएका दुई तल्ला प्रतिवादी भगवती उप्रेतीले बकसपत्र प्राप्त गरेपछि निर्माण भएको देखिन आउछ । उल्लेख गरिए बमोजिम प्रतिवादी भगवती देवी उप्रेतीले प्राप्त गरेको उक्त कि.नं.२५को जग्गा पूरा र घरको एक तल्लासम्म निजले निजी रूपमा बकसपत्रबाट प्राप्त गरेको देखिन आएकोले त्यसरी निजी तबरबाट प्राप्त गरेको सम्पत्ती मुलुकी ऐन अंशवण्डाको महलको १८ नं. र स्त्री अंशधनको महलको ४ र ५ नं. बमोजिम बकसपत्र पाउने प्रतिवादी भगवती देवी उप्रेतीको निजी आर्जनको देखिदा अन्य अंशियारले वण्डा लाग्ने हो भनि दाबी गर्न पाउने देखिएन । बकसपत्र प्राप्त भएपछि थप दुई तल्ला निर्माण भएको देखिएको र सो थपिएको तल्ला पुनरावेदक प्रतिवादी भगवती देवी उप्रेतीले के कस्तो श्रोतबाट थप गरिएको हो भनी खुलाउन नसकेको र वादी र प्रतिवादीहरू एका संगोलमा नै रही बसी आएको अवस्थामा तला थप गरिएको देखिएको तथा निजी तबरबाट प्रतिवादी भगवती उप्रेतीले बनाएको भन्ने पुष्टि नभएको अवस्थामा त्यसरी थप गरिएको तला वा वढेको सम्पत्ति संगोलको सम्पत्ती समेत लगानी गरी निर्माण भएको हो भनि अदालतले अनुमान गर्नुपर्ने हुँदा वण्डा गर्नु पर्ने सम्पत्ति देखियो । तसर्थ बकस पत्र प्राप्त भएपछि नक्सा पास गरी निर्माण भई थप गरिएको (दुई) तल्लाको हदसम्म संगोलको सम्पत्ति देखिन आएकोले संगोलका अंशियारबिच वण्डा लाग्ने हुदा उल्लेखित विवादीत सम्पत्तिका सम्बन्धमा सोवाट मात्र वादीलाई अंश दिलाउनु पर्नेमा पुरै घरबाट अंश दिलाएको हदसम्म शुरु जिल्ला अदालतको फैसला सदर गरेको पुनरावेदन अदालत पाटनको मिति २०६९/८/२१ को फैसला अंशवण्डाको महलको १८ नं. समेतको विपरित भई त्रुटीपूर्ण

देखिँदा सो हदसम्म केही उल्टी भई थपिएको दुई तला घरबाट सम्म वादीले ४ भागको १ भाग अंश पाउने ठहर्छ । सम्पूर्ण घरसमेतलाई वण्डा नगरी एकलौटी कायम गरी पाउँ भन्नेतर्फको हदसम्म पुनरावेदक प्रतिवादी भगवती देवी उप्रेतीको पुनरावेदन जिकिर पुग्न सक्दैन । अरुमा तपसिल बमोजिम गर्नु ।

तपसिल

माथी ठहर खण्डमा लेखिए बमोजिम फाँटवारीमा उल्लेखित जग्गा मध्येमा विवादित कि.नं. २५ को जग्गा पुरा र एक तल्ला घर प्रतिवादी भगवती देवी उप्रेतीको निजी आर्जनको ठहरी वण्डा नलाग्ने र थपिएको २ तल्ला घरबाटसम्म वादीले ४ भागको १ भाग अंश पाउने ठहरी फैसला भई शुरु जिल्ला अदालत तथा पुनरावेदन अदालतको फैसला सो हदसम्म केही उल्टी हुने ठहरेकोले सोही बमोजिम वण्डा छुट्याई पाउँ भनी वादीको दरखास्त परे थपिएको २ तल्ला घरबाटसम्म वादीले चार भागको एक भाग घर वादीलाई नरम गरम मिलाई वण्डा छुट्याई दिनु भनी सुरु जिल्ला अदालतमा लेखी पठाइदिनु । -----१

यो मिसिलको दायरी लगत कट्टा गरी मिसिल निमायनुसार बुझाई दिनु । -----२

न्यायाधीश

उक्त रायमा सहमत छु ।

न्यायाधीश

इजलास अधिकृत: हर्कबहादुर क्षेत्री

कम्प्युटर टाइप गर्ने: विष्णुदेवी श्रेष्ठ

इति सम्बत् २०७२ साल भाद्र १६ गते रोज ४ शुभम् -----